Lietas Nr. 133049713
Lietas arhīva Nr. 104AA-0242-14/22

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā, 2014.gada 19.maijā

Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģija šādā sastāvā:

tiesnese referente B.Būmeistere

tiesneses I.Brimerberga, D.Kalniņa

izskatīja **rakstveida procesā** Rīgā,Abrenes ielā 3, administratīvā pārkāpuma lietu sakarā ar **AS „Air Baltic Corporation"** iesniegto apelācijas sūdzību par Rīgas rajona tiesas 2013.gada 4.novembra spriedumu, un

k o n s t a t ē j a:

2013.gada 21.aprīlī AS „Air Baltic Corporation" (turpmāk tekstā airBaltic) ar avioreisu BT-413 (Minska - Rīga) uz Latvijas Republiku atveda Baltkrievijas Republikas pilsoni /pers. D/, dzimušu /datums/, kurš uzrādīja Baltkrievijas Republikas pilsoņa pasi MC2211942 (derīguma termiņš norādīts no 2011.gada 21.februāra līdz 2066.gada 18.maijam). Persona papildus robežpārbaudē uzrādīja Latvijas termiņuzturēšanās atļauju Nr.UA0001615, kuras derīguma termiņš beidzies 2013.gada 4.aprīlī.

2013.gada 24.aprīlī Valsts robežsardzes Rīgas pārvaldes lidostas "Rīga" robežkontroles punkta amatpersona sastādīja administratīvā pārkāpuma protokolu AA Nr.066905 par to, ka pārvadātājs 2013.gada 21.aprīlī atveda personu bez derīgas Šengenas valstu vīzas

vai uzturēšanās atļaujas (beidzies Latvijas Republikas uzturēšanās atļaujas Nr.UA0001615 derīguma termiņš).

Tādējādi pārvadātājs pārkāpis Imigrācijas likuma (turpmāk - IL) 21.panta pirmo daļu un izdarījis Latvijas administratīvā pārkāpuma kodeksa (turpmāk – Latvijas APK) 114.^{2}pantā noteikto pārkāpumu.

2013.gada 24.aprīlī Valsts robežsardze pieņēma lēmumu Nr.829-900-AA066905, ar kuru airBaltic piemēroja naudas sodu Ls 2100,00.

Nepiekrītot lēmumam Nr.829-900-AA066905, sūdzības iesniedzējs to apstrīdēja Valsts Robežsardzes pārvaldei.

Ar 2013.gada 6.jūnija Valsts robežsardzes lēmumu Nr.88 grozīts Valsts robežsardzes Rīgas pārvaldes 2013.gada 24.aprīļa lēmumā administratīvā pārkāpuma lietā Nr.829-900-AA066905 noteiktais soda mērs no Ls 2100 uz Ls 1700.

2013.gada 4.jūlijā Rīgas rajona tiesā saņemta AS „Air Baltic Corporation" sūdzība par Valsts robežsardzes (turpmāk – Iestāde) lēmuma atcelšanu.

Ar Rīgas rajona tiesas 2013.gada 4.novembra spriedumu atstāts negrozīts Valsts robežsardzes 2013.gada 6.jūnija lēmums Nr.88 un noraidīta AS „Air Baltic Corporation" sūdzība.

Spriedumā tiek norādīts, ka tiesa pārbaudījusi lietas materiālus atzinusi, ka airBaltic sūdzība nav pamatotaun ir noraidāma.

Tiesa novērtējusi pārsūdzēto lēmumu atzinusi, ka tajā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, iestāde ir pareizi, vispusīgi un pilnīgi novērtējusi iepriekš norādītos pierādījumus, līdz ar to tiesa pievienojas iestādes motivācijai un izvērstāku argumentu izklāstu šajā sakarā nenorāda.

Lēmums atbilst Latvijas APK noteikumiem, izdots ievērojot procesuālos un formālos priekšnoteikumus un materiālo tiesību normas, tādēļ tiesai nav pamata to atcelt.

No iestādes lēmuma izriet, ka sūdzības iesniedzējs ir saukts pie atbildības par Latvijas APK 114.^{2}pantā paredzēto pārkāpumu. Šis pants paredz atbildību par tādu valstu pilsoņu pārvadāšanu, kuras nav Eiropas Savienības vai Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstis, no šīm valstīm uz Latvijas Republiku, ja minētajām personām nav Latvijas Republikas valsts robežas šķērsošanai nepieciešamo ceļošanas dokumentu un ja to veicis pārvadātājs ar jūras, gaisa vai sauszemes transportu. Tātad, lai atzītu, ka ir izdarīts Latvijas APK 114.^{2}pantā paredzētais pārkāpums, ir jākonstatē, ka:

1) ir pārvadāti tādu valstu pilsoņi, kuras nav Eiropas Savienības vai Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstis, no šīm valstīm uz Latvijas Republiku;

2) pārvadātajai personai nav Latvijas Republikas valsts robežas šķērsošanai nepieciešamo ceļošanas dokumentu;

3) pārvadāšanu veicis pārvadātājs ar jūras, gaisa vai sauszemes transportu.

Tiesa konstatēja, ka lietā nav strīda par to, ka sūdzības iesniedzējas darbībās lēmumā minētajā gadījumā ir saskatāmi visi Latvijas APK 114.^{2}pantā paredzētie pārkāpuma sastāva objektīvo pusi veidojošie elementi.

Lietā nav strīda par to, ka ir pārvadāts tādas valsts pilsonis, kurš nav Eiropas Savienības vai Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalsts pilsonis. Sūdzības iesniedzējs 2013.gada 21.aprīlī no Minskas uz Rīgu atveda Baltkrievijas Republikas pilsoni /pers. D/, dzimušu /datums/, kas uzrādīja Baltkrievijas Republikas pilsoņa pasi. Papildus uzrādīja Latvijas termiņuzturēšanās atļauju, kuras derīguma termiņš bija beidzies 2013.gada 4.aprīlī.

Saskaņā ar Šengenas Robežu kodeksa 5.panta 1.punktu "Trešo valstu valsts piederīgo ieceļošanas nosacījumi" attiecībā uz uzturēšanos, kas nav ilgāka par trim mēnešiem sešu mēnešu laikā, uz trešo valstu valsts piederīgajiem attiecas šādi ieceļošanas noteikumi: viņiem ir derīgs ceļošanas dokuments vai dokumenti, kas dod tiesības šķērsot robežu, kā arī viņiem ir derīga vīza, ja tā vajadzīga saskaņā ar Padomes 2001.gada 15.marta Regulu (EK) Nr.539/2001, ar ko izveido to trešo valstu sarakstu, kuru pilsoņiem, šķērsojot dalībvalstu ārējās robežas, ir jābūt vīzām, kā arī to trešo valstu sarakstu, uz kuru pilsoņiem šī prasība neattiecas, izņemot gadījumus, ja viņiem ir derīga uzturēšanās atļauja. Baltkrievija ir iekļauta Regulas Nr.539/2001 I pielikuma sarakstā. Regulas Nr.539/2001 1.panta 1.punkts paredz, ka I pielikuma sarakstā minēto trešo valstu pilsoņiem, šķērsojot dalībvalstu ārējās robežas, ir jābūt vīzai.

Saskaņā ar IL 1.panta 2.punktu ceļošanas dokuments ir personu apliecinošs dokuments, kas saskaņā ar Latvijas Republikai saistošiem starptautiskajiem līgumiem, šo likumu un citiem normatīviem aktiem tā turētājam dod tiesības šķērsot Latvijas Republikas valsts robežu.

IL 1.panta 10.punkts noteic, ka uzturēšanās atļauja ir dokuments, kas ārzemniekam dod tiesības uzturēties Latvijas Republikā noteiktu laiku vai pastāvīgi.

Regulas (EK) Nr.1030/2002 2.panta a) punkts noteic, ka šajā regulā „uzturēšanās atļauja" nozīmē jebkādu atļauju, ko izdevušas dalībvalsts iestādes, kura ļauj trešās valsts pilsonim likumīgi uzturēties tās teritorijā

Tiesa konstatēja, ka Latvijas APK 114.^{2}pants attiecas uz ļoti atšķirīgām situācijām - gan tādām, kad atvestajai personai ir ceļošanas dokumenti, taču tie neatbilst visām normatīvo aktu prasībām, gan arī tādām, kad pārvadātājs uz Latvijas Republiku ir atvedis personas, kurām vispār nav ceļošanas dokumentu un kurām nav nekādu iespēju saņemt ieceļošanai Latvijas Republikā paredzētos dokumentus. No atbildētājas norādītā izriet, ka šīs normas mērķis ir nepieļaut nelegālo imigrāciju. Tas izriet arī no Padomes 2001.gada 28.jūnija Direktīvas 2001/51/EK, ar kuru papildina 26.pantu Konvencijā, ar ko īsteno 1985.gada 14.jūnija Šengenas Līgumu. Atbilstoši šīs direktīvas preambulai, lai efektīvi apkarotu nelegālo imigrāciju, svarīgi, lai visas dalībvalstis ieviestu noteikumus, ar ko nosaka saistības pārvadātājiem, kuri ieved ārvalstniekus dalībvalstu teritorijā.

Līdz ar to tiesas ieskatā, lai noteiktu, vai izdarītais pārkāpums ir atzīstams par maznozīmīgu, ir jāvērtē, vai šis pārkāpums varēja radīt nelegālās imigrācijas risku.

Izskatāmajā gadījumā piemērojamo normu mērķis primāri ir nelegālās imigrācijas apkarošana, tomēr kā subsidiārs mērķis atzīstama arī nelegālajai imigrācijai labvēlīgu apstākļu izskaušana. To iespējams izdarīt, ja tiek precīzi ievēroti migrācijas noteikumi, nepieļaujot atkāpes, ja vien situācija nav ārkārtēja (nestandarta).

Lai gan izskatāmajā gadījumā persona atgriezta uz izceļošanas valsti, tomēr jāņem vērā apstāklis, ka konkrētās personas pārvadāšanas brīdī personai nav bijis derīgs ieceļošanas dokuments, kā arī sūdzības iesniedzējam nebija nekāda tiesiska pamata pieņemt, ka konkrētajai personai uz robežas vīza tiks izdota, jo lietā nepastāv strīds par to, ka izskatāmajā gadījumā attiecībā uz personu pastāvēja kādi no izņēmuma apstākļiem, lai personai vīzu izdotu uz robežas. Ņemot vērā minētos apstākļus, tiesa atzinusi, ka pārvadājot personu, kurai nav derīga ieceļošanas dokumenta, ir konstatējams nelegālās imigrācijas risks. Situācijā, kad personai nav derīga termiņuzturēšanās atļauja Latvijā, turklāt to ir ļoti vienkārši konstatēt, tiesas ieskatā sūdzības iesniedzēja atbrīvošana no administratīvās atbildības būtu nesamērīga ar nepieciešamību sasniegt iepriekš identificētos mērķus. Līdz ar to tiesa nekonstatēja, ka šajā lietā būtu kādi apstākļi, kas varētu būt par pamatu tam, lai atzītu pārkāpumu par maznozīmīgu.

Tiesa uzskatīja, ka sūdzības iesniedzēja izdarītais pārkāpums nav formāls un situācija, kad personai beigusies termiņuzturēšanās atļaujas derīguma termiņš, pēc sava rakstura rada būtisku apdraudējumu ar likumu aizsargātajām valsts migrācijas politikas interesēm, un pārkāpuma maznozīmīguma atzīšanai nepietiek ar apstākli, ka pārkāpuma rezultātā nav radušās negatīvas sekas.

Norādīts, ka kā jau tiesa vairākās līdzīgās lietās ir atzinusi, juridiskas personas rīcība un atbildība par pieļautajām kļūdām, kas rezultējas pārkāpuma izdarīšanā, vienmēr ir kāda konkrēta cilvēka rīcības sekas. Tādējādi juridiskai personai nereti jāuzņemas atbildība par to pārstāvošo personu prettiesisko darbību vai bezdarbību. Pārkāpumi gaisa pārvadājumu jomā ir specifiska pārkāpumu grupa, kuru tiešais pārkāpējs faktiski nav pati aviokompānija, bet gan indivīds, kas veic faktisko dokumentu pārbaudi. Tomēr tiesa ņēmusi vērā to, ka šajā lietā tiesas ieskatā airBaltic nav darījusi visu iespējamo, lai novērstu līdzīgu situāciju atkārtošanos nākotnē.

Saskaņā ar IL 21.panta pirmo daļu pārvadātājs pārliecinās par to, ka ārzemniekam, kuru tas pārvadā, ir ieceļošanai Latvijas Republikā nepieciešamie dokumenti.

Čikāgas 1944.gada Konvencijas par starptautisko civilo aviāciju 9.pielikuma „Pārvadātāju atvieglošanas pasākumi" (turpmāk- Konvencijas 9.pielikums) 1.nodaļā iekļauts skaidrojums, kas ir persona ar nederīgiem ceļošanas dokumentiem - persona, kas ceļo

vai mēģina ceļot: a) izmantojot ceļošanas dokumentu, kam beidzies derīguma termiņš, vai ar nederīgu vīzu; b) izmantojot neīstu, viltotu vai pārveidotu ceļošanas dokumentu vai vīzu; c) izmantojot citas personas ceļošanas dokumentu vai vīzu; d) bez ceļošanas dokumenta vai e) bez vīzas, ja tāda nepieciešama.

Spriedumā tālāk tiek norādīts, ka tiesa vērtējusi, vai airBaltic piemērotais administratīvā soda apmērs Ls 1700,00 uzskatāms par samērīgu.

Latvijas APK 114.^{2}panta sankcija ir noteikta amplitūdā no Ls 1700 līdz Ls 2800 par katru atvesto personu. Iestāde airBaltic par konkrēto pārkāpumu ir samazinājusi naudas sodu no Ls 2100,00 uz Ls 1700,00.

Latvijas APK 32.pants paredz, ka sodu par administratīvo pārkāpumu uzliek ietvaros, ko nosaka normatīvais akts, kurā paredzēta atbildība par izdarīto pārkāpumu, stingrā saskaņā ar šo kodeksu un citiem aktiem par administratīvajiem pārkāpumiem. Uzliekot sodu, ņem vērā izdarītā pārkāpuma raksturu, pārkāpēja personību, viņa vainas pakāpi, mantisko stāvokli, atbildību mīkstinošos un pastiprinošos apstākļus.

Saskaņā ar Latvijas APK 22.pantu administratīvais sods ir atbildības līdzeklis un tiek piemērots, lai personu, kura izdarījusi administratīvo pārkāpumu, audzinātu likumu ievērošanas un sadzīves noteikumu cienīšanas garā, kā arī lai tiklab pārkāpējs, kā arī citas personas neizdarītu jaunus pārkāpumus.

Tādējādi tiesa atzinusi, ka, naudas sods Ls 1700,00 apmērā, kas ir panta minimālā sankcija, ir atzīstams par samērīgu un pārkāpumam atbilstošu.

Par minēto spriedumu **AS „Air Baltic Corporation'' iesniedza apelācijas sūdzību**, kurā lūdz atzīt, ka Valsts robežsardzes Rīgas pārvalde ir pieļāvusi būtisku procesuālo pārkāpumu un atcelt 2013.gada 4.novembra Rīgas rajona tiesas spriedumu un Valsts robežsardzes 2013.gada 4.jūnija lēmumu Nr.88, atzīstot to par prettiesisku un lietu izbeigt.

Apelācijas sūdzībā norādīts, ka Lēmuma un Sprieduma nepareizība izpaužas tādējādi, ka pildot valsts pārvaldes funkcijas, Valsts robežsardze ir pieņēmusi lēmumu publisko tiesību jomā par soda piemērošanu airBaltic, neizvērtējot lietas apstākļus individuāli un konkrēti, bet gan tikai vispārināti un formāli. Citiem vārdiem, nav ņemti vērā lietas individuālie apstākļi.

Apelācijas sūdzībā tiek norādīts, ka pretēji valsts pārvaldes vienotības principam nav ņemts vērā, ka konkrētais pasažieris ar Latvijas Republikas lekšlietu ministrijai pakļautās iestādes - Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes - lēmumu bija saņēmis uzturēšanās atļauju. Savu bezdarbību Valsts robežsardze attaisno ar to, ka likumā tai nav noteikts pienākums lietu izskatīt objektīvi.

Lēmumā nav ņemts vērā, ka Ministru Kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumu Nr.564 ,,Uzturēšanās atļauju noteikumi'' 71.punktā ir noteikts: ,,Pārvalde lēmumu par uzturēšanās atļaujas izsniegšanu pieņem pēc iesniegto dokumentu pārbaudes, intervijas un citu ziņu pārbaudes. Pārvalde lēmumu izsniedz vai nosūta ārzemniekam, ja dokumenti iesniegti pārvaldē. Ja dokumenti iesniegti pārstāvniecībā, lēmumu, ko paredzēts izsniegt ārzemniekam, nosūta pārstāvniecībai, kuru norādījis ārzemnieks, kā arī pārstāvniecībai, kurā iesniegti dokumenti. Lēmumu izsniedz vai nosūta arī uzaicinātājam''. 75.punktā ir noteikts: ,,Lēmums par uzturēšanās atļaujas izsniegšanu ir derīgs trīs mēnešus. Ja šajā laikā uzturēšanās atļauju nesaņem, ārzemnieks dokumentus uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai iesniedz atkārtoti. Humānu apsvērumu dēļ pārvaldes priekšnieks vai viņa pilnvarota persona ir tiesīgi atļaut izsniegt uzturēšanās atļauju, pamatojoties uz lēmumu, kam nokavēts iepriekš minētais termiņš, ja ārzemnieks to dokumentu vietā, kuriem beidzies derīguma termiņš, iesniedz jaunus dokumentus''.

Uzturēšanās atļaujā ir iekļauta norāde, ka Personai ir ,,TIESĪBAS STRĀDĀT BEZ IEROBEŽOJUMA''. Saskaņā ar Ministru Kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumu Nr.553 ,,Noteikumi par darba atļaujām ārzemniekiem'' 13.punktu ārzemnieks ir tiesīgs strādāt pie jebkura darba devēja Latvijas Republikā, ja viņš ir saņēmis termiņuzturēšanās atļauju īpašos, likumā regulētajos gadījumos.

Lēmumā nav vērsta uzmanība uz šiem diviem apstākļiem:

1) ka Uzturēšanās atļauju noteikumu 71. un 75.punkts paredz, ka Latvijas Republikas Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (PMLP) vispirms pieņem lēmumu, ka ārzemniekam tiek izsniegta uzturēšanās atļauja, un tikai pēc tam tiek izsniegta pati uzturēšanās atļauja. Lēmums par uzturēšanās atļaujas izsniegšanu, saskaņā ar Imigrācijas likuma 23.pantu, var tikt pieņemts par katru konkrētu ārzemnieku uz laiku līdz pieciem gadiem. Līdz ar to Lēmumā būtu bijis jāvērtē, kā šis apstāklis norāda uz to, vai Persona ir nelegālais imigrants, vai tikai tāds pasažieris, kurš ir nokavējis savas uzturēšanās atļaujas ikgadējo reģistrāciju (Imigrācijas likuma 22.pants).

LAPK ir paredzēta atsevišķa atbildība tādiem ārzemniekiem, kuri nav reģistrējuši savu uzturēšanās atļauju.

Lēmumā nav norāžu, ka no PMLP ticis saņemts apstiprinājums, ka lēmums par Personas uzturēšanās atļauju nav pieņemts, vai tas ir beidzies.

2) ka Persona ir atzīta par atbilstošu likumā noteiktajiem kritērijiem, lai drīkstētu strādāt pie jebkura darba devēja. Nevērtējot šo īpašo apstākli, nav iespējams nonākt pie pamatotiem secinājumiem. Tā kā PMLP un Valsts robežsardze būtu uzskatāmi par iestādēm, kuraspakļautas Valsts pārvaldes iekārtas likumam, Lēmuma pamatojumam būtu bijusi jāņem vēra PMLP rīcībā esošā informācija par Personu, to atspoguļojot lēmumā.

Nav saprotams kāpēc, un nav tiesiski pamatots, ka Valsts robežsardzei ir bijušas grūtības sazināties ar PMLP (Lēmuma 10.lpp.). Lēmumā ir norādīti dažādi formāli iemesli, kuru dēļ Valsts robežsardze nav ieinteresēta ievērot valsts pārvaldes vienotības principu un ar PMLP atsakās sazināties.

Šajā gadījumā airBaltic neuzskata par pamatotu, ka piemērotais naudas sods ir vērsts uz pareizo mērķi, par kuru šāds sods likumā ir noteikts.

- LAPK 114.^{2}pants ir vērsts uz mērķi apkarot nelegālo imigrāciju, pārkāpumu gadījumā paredzot naudas sodu noteiktajos apmēros.

- Konkrētajā gadījumā pārvadātais pasažieris devās uz Latviju, lai saņemtu uzturēšanās atļauju. Līdz ar to šķiet absurdi, ka Valsts robežsardze pilnībā izolējas no realitātes un vērtē tikai vienu formālu kritēriju. Turklāt - pretēji demokrātiskas valsts principiem, piemērojot pēc iespējas bargāko līdzekli, nevis pēc iespējas saudzējošāko.

Apelācijas sūdzībā tālāk tiek norādīts, ka LAPK 114.^{2}pants ir blanketa norma. LAPK 114.^{2}panta saturs ir vērtējams ne tikai no Latvijas Republikas normatīvo aktu prasību viedokļa. Jāņem vērā arī Eiropas Savienības regulu veidā pieņemtie normatīvie akti. Tāpat arī ir jāizvērtē un jāpamato, kādi apstākļi norāda uz nepieciešamību piemērot LAPK 114.^{2}pantā noteikto sodu, pretstatā apstāklim, ka nepastāv nelegālās imigrācijas riski, uz ko norāda Valsts robežsardzes rīcība konkrētajā gadījumā.

LAPK 114.^{2}panta kā blanketas tiesību normas piemērošana veicama saskaņā ar trīs pamat avotiem:

- Imigrācijas likumu;
- Vīzu kodeksu;
- Šengenas Robežu kodeksu.

Imigrācijas likums ir interpretējams, ņemot vērā Eiropas Savienības un citus starptautiskos dokumentus, uz kuru pamata Latvijas Republikā ir ieviestas konkrētās tehniska rakstura prasības. Valsts robežsardzes lēmumi administratīvo pārkāpumu lietās par Imigrācijas likuma 21.panta pirmās daļas noteikumu pārkāpumiem apliecina nepieciešamību rūpīgi izvērtēt katru gadījumu un tā būtību. Valsts robežsardzei, izvērtējot airBaltic pienākumu pārliecināties par ieceļošanai Latvijas Republikā nepieciešamo dokumentu detaļām, ir rīcības brīvība. Šo rīcības brīvību Valsts robežsardzei ir ne tikai tiesības, bet arī pienākums ievērot. Gadījumos, kad pienākumu izpildīt ir apgrūtinoši no airBaltic neatkarīgu apstākļu dēļ, jāvērtē pienākuma būtība pretstatā tikai un vienīgi likuma panta gramatiskajai redakcijai LAPK tekstā.

Vīzu kodekss. Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes (EK) 2009.gada 13.jūlija Regulas Nr. 810/2009, ar ko izveido Kopienas Vīzu kodeksu (Vīzu kodekss) prasībām tiek izsniegtas vīzas konkrētām fiziskām personām, izvērtējot attiecīgo personu bīstamību Šengenas valstu teritorijai, kā arī vairākus citus priekšnoteikumus.

Šengenas Robežu kodekss. Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes (EK) 2006.gada 15.marta Regulas Nr.562/2006, ar kuru ievieš Kopienas Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss) prasībām, ārzemniekam, kurš vēlas ceļot, ir jākonstatē konkrēti noteiktie nosacījumi par dokumentiem.

Imigrācijas likuma piemērošana, ignorējot Eiropas Savienības tiesību aktus ar tiešu piemērojamību, ir pārkāpums pats par sevi. Ja atzītu, ka Eiropas Savienības tiesību aktus šajā gadījumā nav jāpiemēro, automātiski rodas cita pretruna - piemērotais sods ir noteikts saskaņā ar Eiropas Savienības tiesību aktiem.

Nepastāvot nelegālo imigrāciju uzrādošiem apstākļiem, nebūtu pamata piemērot sodu par nelegālo imigrāciju.

Tiek norādīts, ka *Administratīvā apgabaltiesa jau 2011.gada 25.marta spriedumā lietā Nr.A42759908 norāda: ,,Kaut arī LAPK 114.^{2}panta sastāvs konstruēts kā formāls administratīvā pārkāpuma sastāvs, proti, šīs normas sastāvs satur tikai tādas pazīmes, kas raksturo pašu prettiesisko darbību neatkarīgi no kaitīgo seku iestāšanās fakta, apgabaltiesas ieskatā, konkrētajā gadījumā iespējamās sekas ir vērtējamas un ņemamas vērā, lai varētu novērtēt izdarītā pārkāpuma raksturu, kas savukārt ir viens no nepieciešamajiem apstākļiem, kas noskaidrojams, uzliekot sodu".*

Šāda judikatūra tiek piemērota regulāri un stabili. Lietā Nr.142229412 Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģija 2013.gada 30.aprīļa spriedumā pievienojas pirmās instances tiesas spriedumā norādītajai motivācijai: ,,LAPK 114.^{2}pants attiecas uz dažādām un ļoti atšķirīgām dzīves situācijām: gan tādām, kad atvestajai personai ir ceļošanas dokumenti, taču tie neatbilst visām normatīvo aktu prasībām; gan tādām, kad atvestajai personai nav visu ceļošanas dokumentu (piemēram, ir pase, bet nav vīzas); gan arī tādām, kad atvestajai personai vispār nav ceļošanas dokumentu. Līdz ar to var būt situācijas, kad pārkāpēja darbība formāli atbilst administratīvā pārkāpuma sastāvam, taču nekāds apdraudējums pēc būtības nepastāv".

2013.gada 11.jūlija Rīgas apgabaltiesas spriedumā lieta Nr.142295412, pastāvot līdzīgiem faktiskajiem apstākļiem, kad pasažierim bija vīza, taču tika pieļauta kļūda tās izmantošanā, tiesa norāda: ,,Persona nevarēja radīt apdraudējumu nelegālās imigrācijas apkarošanas interesēm". Tādējādi pārkāpums tika atzīts par formālu, naudas soda vietā nosakot mutvārdu aizrādījumu.

Piemēram, judikatūrā ir noteikts: ,,Apgabaltiesas ieskatā izskatāmajā lietā, vērtējot, vai pārkāpums radījis kādu esošu vai potenciālu apdraudējumu vai risku Latvijas valsts migrācijas politikas interesēm, izšķiroša nozīme ir apstāklim, ka Sabiedrības atvestā persona bija nedaudz vairāk kā gadu vecs bērns, tātad rīcībnespējīga persona, kura nevar patstāvīgi ne ieceļot, ne uzturēties Latvijas Republikā. Tāpēc Sabiedrības pieļautais pārkāpums atzīstams par formālu, proti, tādu, kas atbilst visām LAPK 114.^{2}pantā paredzētā administratīvā pārkāpuma sastāva pazīmēm, tomēr pēc sava rakstura nav radījis būtisku apdraudējumu ar likumu aizsargātajām valsts migrācijas politikas interesēm. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka konkrētajā lietā ir pamats atzīt Sabiedrības izdarīto administratīvo pārkāpumu par maznozīmīgu atbilstoši LAPK 21.panta pirmajai daļai".

Arī šajā lietā izdarāms secinājums ka pasažieris, ir godprātīgs pilsonis, kas godīgi dzīvo un tikai niansētas juridiskās izpratnes trūkums novedis pie nejaušas kļūdas. Vidusmēra pasažierim nebūtu jābūt imigrācijas tiesību speciālistam.

LAPK 114.^{2}panta sankcija ir acīmredzami nepiemērota šīs konkrētās lietas apstākļiem, jo ir nesamērīga. Līdz ar to secinājums, ka panta *expressis verbis* minimālā noteiktā sankcija ir absolūti minimālā iespējamā sankcija konkrētajā gadījumā, nav pamatots.

Norādīts, ka ar šo sūdzību tiesai tiek lūgts izvērtēt lietas apstākļus, rodot samērīgu situācijas risinājumu. Situācijas nesamērīgumu būtībā ļauj risināt Satversmes tiesas sniegtais skaidrojums par samērīguma principa piemērošanas iespējām.

Satversmes tiesa lietā Nr.2006-41-01, lēmuma 14.punktā norāda: ,,Nav pamatots (..) viedoklis, ka samērīguma princips ir jāievēro tikai tad, ja likumā tas tieši ir pateikts. Apstrīdētās normas gan neparedz tiesības izdarīt lietderības apsvērumus, tomēr neatbrīvo valsts pārvaldi no pienākuma ievērot samērīguma principu".

Satversmes tiesa lietā Nr.2006-41-01 arī secināja, ka apstrīdētajās normās nav ietverts aizliegums iestādēm ievērot samērīguma principu.

Arī LAPK 114.^{2}pants šādu aizliegumu nesatur. Līdzīga interpretācija apstiprināta arī 2013. gada 15.aprīlī lietā Nr.2012-18-01.

Vēl jo vairāk, LAPK 21. un 26.pants sniedz vispārīgu pilnvarojumu naudas sodu nepiemērot, ja pārkāpums ir maznozīmīgs vai samazināt naudas sodu līdz vienam latam. Gan Spriedumā, gan Lēmumā, izvērtējot zemāku iespējamo sankciju, nav pilnībā ņemti vērā minētie panti.

Norādīts, ka ņemot vērā LAPK 114.^{2}panta sasniedzamo mērķi pretstatā šī gadījuma būtībai, airBaltic uzskata, ka naudas sods Ls 1700 nav piemērots iecerētā mērķa sasniegšanai un ir atceļams.

Šādu argumentāciju apstiprina arī 2012.gada 31.maija likums „Oficiālo publikāciju un tiesiskās informācijas likums". Šī likuma 9.panta pirmajā daļā ir noteikts: „Piemērojot normatīvos aktus, ievēro šādu ārējo normatīvo aktu juridiskā spēka hierarhiju: 1) Satversme; 2) likumi; 3) Ministru kabineta noteikumi; 4) pašvaldību saistošie noteikumi". Savukārt šī likuma 9.panta sestās daļās 1.punktā ir noteikts: ,,Ja konstatē pretrunu starp dažāda juridiska spēka tiesību normām, piemēro to tiesību normu, kurai ir augstāks juridiskais spēks". Šajā gadījumā Satversmei ir augstāks spēks nekā LAPK, līdz ar to Satversmē nostiprinātie principi ir prioritāri pār LAPK normām.

Satversmes tiesas interpretācijas saistošums izriet no likuma. Satversmes tiesas lēmumā par tiesvedības izbeigšanu sniegtā tiesību normas interpretācija ir obligāta visām valsts un pašvaldību institūcijām (arī tiesām) un amatpersonām, kā arī fiziskajām un juridiskajām personām saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 29.pantu. Satversmes tiesas spriedums un tajā sniegtā attiecīgās tiesību normas interpretācija ir obligāta visām valsts un pašvaldību institūcijām (arī tiesām) un amatpersonām, kā arī fiziskajām un juridiskajām personām saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 32.pantu. Tātad Satversmes tiesas interpretācija par tiesību normu piemērošanu ir vispārsaistoša un nav jāvērtē kā vispārējās jurisdikcijas tiesas spriedumi. Līdz ar to Satversmes tiesas tēzes ir attiecināmas uz neierobežotu gadījumu skaitu, ja nepieciešams interpretēt Satversmes normas, un normatīvo aktu atbilstību Satversmei.

Samērīguma principa piemērošanas nepieciešamību un tā saturu ir analizējusi Eiropas Savienības tiesa. Saskaņā ar LAPK, minimālais sods, ko Valsts robežsardze var noteikt, ir viens lats. Taču ir piemērots būtiski lielāks naudas sods. Tāpat arī, neņemot vērā cēloņsakarību starp pārvadātāja pienākumu, Personas radīto jebkādu apdraudējumu, nav iespējams arī izdarīt pamatotu secinājumu par soda nepieciešamību konkrētajā gadījumā. Tomēr šajā lietā kā minimālais sods ir vērtēts tikai LAPK 114.^{2}pantā noteiktais.

Lai šādus un līdzīgus pasažierus motivētu pakļauties migrāciju ierobežojošajiem noteikumiem, nav mazsvarīgs, ka LAPK 190.^{13}pants nosaka sodu par uzturēšanos Latvijas Republikā bez derīgas vīzas, uzturēšanās atļaujas vai derīga ceļošanas dokumenta: fiziskajai personai izsaka brīdinājumu vai uzliek naudas sodu līdz divsimt piecdesmit latiem.

Kā būtisks samērīguma vērtēšanas kritērijs ir arī Valsts robežsardzes iespējas. Robežsardzes likuma 13.panta 7.punkts kā vienu no Valsts robežsardzes uzdevumiem nosaka: ,,veikt robežkontroli un laist pāri valsts robežai personas, transportlīdzekļus, kravas un citas mantas, ja pareizi noformēti dokumenti, kas dod tiesības šķērsot valsts robežu, un ir pabeigtas robežsargu, muitas un citu valsts dienestu kontroles operācijas". Robežsardzes likuma 15.panta pirmās daļas 1. un 2. punktā ir noteikts: „Robežsargiem visā pierobežā, kā arī robežkontroles punktos un robežpārejas punktos ir tiesības: 1) pildot dienesta pienākumus, bez ierobežojumiem pārvietoties, pārbaudīt personu dokumentus, kontrolēt transportlīdzekļus un to kravas; 2) visām personām, kas šķērso valsts robežu, noteiktā kārtībā pārbaudīt personu apliecinošos dokumentus un izdarīt tajos vajadzīgās atzīmes, kā arī veikt visu valsts robežu šķērsojošo transportlīdzekļu apskati".

Robežsardzes likuma 15.panta pirmās daļas 10. un 11.punktā ir noteikts: ,,Robežsargiem visā pierobežā, kā arī robežkontroles punktos un robežpārejas punktos ir tiesības: 10) liegt ieceļot valstī personām, kuras nevar uzrādīt derīgus ceļošanas dokumentus; 11) likumā noteiktajā kartībā izraidīt no valsts personas, kas iebraukušas Latvija vai šķērsojušas valsts robežu bez derīga ceļošanas dokumenta vai attiecīgo institūciju atļaujas vai neievērojot noteikto kārtību".

Valsts robežsardzei bargi sodot pasažierus, tiktu samazinātas pasažieru prettiesiskās vēlmes ieceļot Latvijas Republikā bez derīgiem ceļošanas dokumentiem, un pārliecināties par dokumentu atbilstību. Konkrētajā gadījumā visa atbildība un viss slogs pārcelts uz pārvadātāju.

Latvijas nacionālā aviokompānija airBaltic pārvadā aptuveni 3 (trīs) miljonus pasažieru gadā. AirBaltic regulāri ziņo Valsts robežsardzei par aizdomīgiem pasažieriem. airBaitic regulāri ir ziņojusi par pasažieriem, kuru dokumenti rada aizdomas, kā arī sniedz Valsts robežsardzei daudz citas svarīgas informācijas. Tajā pašā laikā airBaltic nodrošina, ka tiek pārbaudīti personu uzrādītie dokumenti, un ka netiek pārvadātas personas, kuras mēģina ceļot bez pases (personas nespēj uzrādīt nekādu dokumentu). airBaltic atzīst, ka tai ir tāds pienākums un šo pienākumu arī ievēro. Dažādās tiesvedības stadijās atrodas vairāki lēmumi, par kuriem airBaltic vai Valsts robežsardze ir iesniegusi sūdzības. Vairākās lietās tiesa atceļ piemērotos naudas sodus, atzīstot pārkāpumus par maznozīmīgiem vai samazinot nesamērīgi noteiktos soda apmērus.

Lai samazinātu sodu skaitu, airBaltic būtiski investēja darbinieku un sadarbības partneru (ārstacijās) izglītošanā. Tika radīta īpaša vakance airBaltic un atlasīti speciālisti, tika rīkotas apmācības sadarbības partneriem, tika uzsākts dialogs ar Valsts robežsardzi.

airBaltic vēlas atbalstīt Valsts robežsardzi, cenšoties mazināt nelegālās imigrācijas riskus un starptautisko saistību ievērošanā. Tomēr ir nepieciešama arī Valsts robežsardzes sodu piemērošana, iekļaujoties samērīguma apsvērumos. Līdz ar to airBaltic lūdz pievērst uzmanību šiem apstākļiem, pieņemot lēmumus par gadījuma izvērtēšanu, soda apmēra aprēķināšanu un noteikšanu.

Valsts robežsardzes sodu politika faktiski vērsta uz to, lai airBaltic vispār pārtrauktu pasažieru pārvadājumus konkrētos maršrutos, tādējādi neapgrūtinot valsts robežu ar jebkādiem riskiem. Šāda nostāja ir pilnībā pretrunā Latvijas Republikas darbības principiem.

Ja tomēr uzskatītu, ka LAPK 114.^{2}pants, expressis verbis neparedz piemērot sodu ne zemāku kā Ls 1700,00, tad šāda tiesību norma būtu pakļaujama Satversmes tiesas izvērtējumam, jo rada acīmredzami nesamērīgu risinājumu, kad konkrētais soda apmērs ir piemērojams:

- gan par tādu pasažieru pārvadāšanu, kuriem vispār nav dokumentu un ir apšaubāmi ieceļošanas mērķi arī bez jebkādiem pamatojošiem citiem dokumentiem;

- gan pasažierim, kā konkrētajā gadījumā, kuram ir visi nepieciešamie dokumenti, taču ir pieļauta salīdzinoši mazāk būtiska kļūda (nevis ļaunprātība), ceļojot uzturēšanās atļaujas saņemšanai, bet pārprotot tās saņemšanas nosacījumus (šķiet absurdi, ka pasažieris ceļo uz Latviju, lai saņemtu atļauju PMLP, kamēr cita valsts iestāde - Valsts robežsardze - izliekas neko nezinām).

LAPK 114.^{2}panta neatbilstība samērīguma principam (Satversmes tiesa ilgstoši un vairakkārt samērīguma principu saista ar Satversmes 1.pantu) izriet no apstākļa, ka tiesību normas gramatiskais tvērums aptver vairāk gadījumu, nekā likumdevējs saprātīgi būtu vēlējies sasniegt un šajā konkrētajā gadījumā cietējs ir privātpersona. Visbeidzot, Latvijas tiesību doktrīnā tiek pamatoti norādīts, ka vispārējiem tiesību principiem ir prioritāte pār attiecīgo rakstīto tiesību normu, turklāt tiesām ir tiesības uz vispārīgajiem principiem atsaukties rezolutīvajā daļā.

Apelācijas sūdzībā tālāk tiek norādīts, ka Valsts robežsardzes Rīgas pārvalde jau sākotnēji nedeva iespēju airBaltic pilnvērtīgi aizstāvēt savas tiesības pienācīgā procesuālā kārtībā, jo fiksējot ,,nelegālo imigrantu" pārvadātājam netika dota iespēja (pēc analoģijas ar kriminālprocesu) realizēt savu aizstāvību.

Valsts robežsardze attaisno savu pārkāpumu, ka airBaltic jebkurā brīdī varēja piekļūt pasažierim. Tomēr svarīgs ir temporālais aspekts - pēc nonākšanas pie robežsargiem un pēc iespējamās dokumentu neatbilstības konstatēšanas, Valsts robežsardze šādu iespēju liedza. Iemesli, kāpēc tas netika darīts, nav tiesiski pamatoti.

Pirmkārt, Valsts robežsardzes Rīgas pārvalde nedeva pārvadātājam procesuālās iespējas pilnvērtīgi aizstāvēt savas tiesības saistībā ar gadījumu. Kā vairakkārt ir norādījis Valsts robežsardzes priekšnieks, pārvadātājam ir jāvar pierādīt, ka pastāv kādi īpaši apstākļi, kāpēc Persona tika ielaista uz reisu. Atņemot šīs tiesības, Valsts robežsardzes Rīgas pārvalde ir rīkojusies prettiesiski, tāpēc lēmums ir prettiesisks un atceļams saistībā ar būtisku procesuālo pārkāpumu.

Kā redzams no lietas materiāliem, pārvadātājam nav dota iespēja piedalīties pierādījumu nodrošināšanā un saņemt paskaidrojumus no pasažiera. Pārvadātājam netika dota iespēja norādīt uz mīkstinošiem apstākļiem, kā rezultātā lēmumā atspoguļots, ka tādi apstākļi nepastāvot. Tas ir rupjš procesuālais pārkāpums, kurš pats par sevi noved pie Lēmuma prettiesiskuma. Šāda situācija noveda pie tā, ka arī tiesā airBaltic nebija iespēju pilnvērtīgi sevi aizstāvēt, izvērtējot lietas apstākļus.

Otrkārt, Pārvadātājam ir atņemta iespēja pasažierim norādīt uz apstākļiem, kuri attiecīgajam pasažierim ir jāsniedz Valsts robežsardzes Rīgas pārvaldei, liedzot pārvadātājam procesuālo vienlīdzību (pēc būtības liedzot pilnvērtīgas tiesības uz aizstāvību). Paskaidrojumu pieņēma Valsts robežsardze, bet airBaltic nav zināms, ko pasažieris spētu teikt ja airBaltic būtu bijusi iespēja sazināties ar pasažieri un saņemt kādus paskaidrojumus un pamatojumus.

Šie divi būtiskie procesuālie pārkāpumi padara lēmumu par prettiesisku un atceļamu.

Ja Lēmums ir prettiesisks procesuālu iemeslu dēļ, tad nav svarīgi, kādi ir satura argumenti soda piemērošanai, jo ir pārkāpta procedūra, kura Valsts robežsardzes Rīgas pārvaldei bija jāievēro.

No pārvadātāja saņemtais paskaidrojums nav procesuāli savlaicīgi veikts, līdz ar to nevar kalpot par attaisnojumu vai procesuālās kļūdas labojumu. Minētais pārkāpums ir pamatots ar 1950.gada 4.novembra Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju. Arī tikai pats paskaidrojums nenovērš to, ka tas ir pieņemts tikai formāli - izpildot likuma prasību, ka sodāmā persona izsaka savu viedokli. Pēc būtības paskaidrojuma pieņemšana neatceļ Valsts robežsardzes Rīgas pārvaldes pieļautā rupjā procesuālā pārkāpuma negatīvās sekas.

Vispārīgi apsvērumi par imigrācijas kārtību neattaisno valsts iestādes iejaukšanos, vel jo vairāk neattaisno liela (nesamērīga) naudas soda noteikšanu.

Kopsavilkumā secināms, ka administratīvajā lietā ir pieļautas gan procesuālas, gan pēc būtības rupjas kļūdas.

Tādējādi tiek radīts precedents, ka pārvadātāju soda par gadījumiem, kuros nav objektīvi noskaidroti lietas apstākļi. Ne tikai tiek liegta iespēja aizstāvēties, bet arī norādot uz apstākļiem, tie tiek aktīvi noliegti, pat nepārbaudot. Bez tam, šādos gadījumos tiek piemērots arī nepamatots atkārtotības apstāklis, prettiesiski uzrādot vainu pastiprinošu apstākli.

Valsts robežsardzei ir pienākums pierādīt, ka tā ievēroja tiesības aizstāvēties. Tālejošas sekas šajā gadījumā ir tādas, ka pirmās instances tiesā airBaltic bija ierobežotas iespējas aizstāvēties, raugoties no procesuālā skatupunkta.

Par augstākminēto apelācijas sūdzību **Valsts robežsardze iesniegusi paskaidrojumus** apelācijas sūdzībai, kurā tiek norādīts, ka iesniedzējs sūdzībā norādījis, ka personai (šeit un turpmāk ar minēto saprotams Baltkrievijas Republikas pilsonis /pers. D/, dzimis

/datums/) Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijai pakļautas iestādes - Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes - lēmumu bija saņēmusi uzturēšanās atļauju. Savu bezdarbību Valsts robežsardze attaisno ar to, ka likumā tai nav noteikts pienākums lietu izskatīt objektīvi.

Valsts robežsardzei nav saprotami minētie iesniedzēja argumenti. Valsts robežsardze paskaidro, ka izskatot konkrēto administratīvā pārkāpuma lietu nav būtiskas nozīmes deklaratīvam apgalvojumam, ka iespējams nākotnē persona saņems uzturēšanās atļauju. Pie tam Valsts robežsardze nav izteikusi apgalvoju, ka pieņemot Lēmumu nav objektīvi izvērtējusi visus lietas faktiskos apstākļus, kam ir nozīme šajā lietā.

Valsts robežsardze paskaidro, ka saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 15.marta Regulas (EK) Nr. 562/2006, ar kuru ievieš Kopienas Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss) (turpmāk - Šengenas Robežu kodekss) 13.panta 1.punktu trešās valsts valstspiederīgajiem, kas neatbilst 5.panta 1.punktā izklāstītiem ieceļošanas nosacījumiem, un nepieder pie to personu kategorijas, uz ko attiecas 5.panta 4.punkts, atsaka ieceļošanu dalībvalstu teritorijās. Minētā panta 4.punkts noteic, ka robežsargi nodrošina, ka trešās valsts valstspiederīgais, kas saņēmis ieceļošanas atteikumu, neieceļo attiecīgās dalībvalsts teritorijā.

Līdz ar to personas robežpārbaudē uzrādītajiem dokumentiem bija jāatbilst normatīvo aktu prasībām. Saskaņā ar minētajām tiesību normām, Valsts robežsardzes Rīgas pārvaldes amatpersonām, konstatējot minēto dokumentu neatbilstību tiesību normu prasībām, bija jāatsaka personai ieceļošana Latvijā, pamatojoties uz Imigrācijas likuma 18.panta pirmo daļu, un persona jānosūta atpakaļ uz valsti, no kuras tā izceļojusi, jeb jānosūta uz kādu trešo valsti, kurā viņa ieceļošana ir garantēta.

Normatīvie akti konkrētajā gadījumā neparedz administratīvā soda piemērošanu personai, savukārt no Čikāgas 1944.gada Konvencijas par starptautisko civilo aviāciju 9.pielikuma ,,Pārvadātāju atvieglošanas pasākumi" (turpmāk - Konvencijas 9.pielikums) 3.33.punkta izriet, ka gaisa kuģu ekspluatanti iekāpšanas vietā veic nepieciešamos piesardzības pasākumus, lai nodrošinātu, ka pasažieriem ir tranzītvalsts un galamērķa valsts Konvencijas 9.pielikuma 3.nodaļā aprakstīto pārbaužu vajadzībām pieprasītie dokumenti. Konvencijas 9.pielikuma 3.43. un 3.45.punkti noteic, ka gaisa kuģa ekspluatants ir atbildīgs par no gaisa kuģa izkāpjošo pasažieru un apkalpes locekļu uzraudzīšanu un aprūpi no brīža, kad viņi pamet gaisa kuģi, līdz brīdim, kad viņi atbilstoši 3.42.punktam ir pielaisti pārbaudei un, ka gaisa kuģa ekspluatanta atbildība par pasažieru uzraudzību un aprūpi beidzas brīdī, kad šādas personas tiek ielaistas valstī.

Minētais sasaucas arī ar konvencijas, ar kuru īsteno Beniluksa Ekonomikas savienības valstu valdību, Vācijas Federatīvās Republikas valdības un Francijas Republikas valdības 1985.gada 14.jūnija Šengenas Līgumu par pakāpenisku kontroles atcelšanu pie kopīgām robežām (1990.gada 13jūnijs) (turpmāk - Šengenas konvencija) 26.panta 1.punktā noteikto, kas paredz, ka ievērojot saistības, kas izriet no pievienošanās Ženēvas 1951.gada 28.jūlija Konvencijai par bēgļa statusu, kas grozīta saskaņā ar Ņujorkas 1967.gada 31.janvāra Protokolu, Līgumslēdzējas puses apņemas savos likumos ieviest šādus noteikumus:

a) ja ārvalstniekam atsaka ieceļošanu kādas Līgumslēdzējas puses teritorijā, pārvadātājam, kas to pa gaisa, jūras vai sauszemes ceļu ir nogādājis līdz ārējai robežai, par to tūlīt jāuzņemas atbildība. Pēc to iestāžu pieprasījuma, kas veic robežas uzraudzību, pārvadātājam ārvalstnieks ir jānogādā trešā valstī, no kurienes tas atvests, trešā valstī, kas izdevusi ceļojuma dokumentu, ar kuru tas ceļojis, vai jebkurā citā trešā valstu kurā tā ielaišana ir garantēta;

b) pārvadātājam ir jāveic visi vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu, ka pa gaisa vai jūras ceļu vestam ārvalstniekam ir ceļojuma dokumenti, kas vajadzīgi, lai ieceļotu Līgumslēdzēju pušu teritorijā.

Minētā panta 2.punkts paredz, ka ievērojot saistības, kas izriet no Ženēvas 1951.gada 28.jūlija Konvencijai par bēgļa statusu, kas grozīta saskaņā ar Ņujorkas 1967.gada 31.janvāra Protokolu, Līgumslēdzējas Puses, ievērojot konstitucionālās tiesības, apņemas ieviest sankcijas pret pārvadātājiem, kas pa gaisa vai jūras ceļu no trešās valsts to teritorijā nogādā ārvalstniekus, kuriem nav vajadzīgo ceļojuma dokumentu. Minētās tiesību normas Šengenas konvencijā nepārprotami norāda uz pārvadātāja atbildību par pārvadātās personas atvešanu ar nederīgiem ceļošanas dokumentiem un turpmākām saistībām, kas izriet no administratīvā pārkāpuma.

Līdz ar to, iesniedzēja argumenti nav pamatoti un ir noraidāmi, tā kā minētais Šengenas Robežu kodeksa regulējums neparedz citādu rīcību, kā vienīgi to, kas noteikta Šengena Robežu kodeksa 13.pantā, savukārt LAPK $114.^{2}$pants paredz iesniedzēja atbildību.

Administratīvā apgabaltiesa 2011.gada 10.oktobra spriedumā lietā Nr.A42702809 (13) punktā norāda, ka pārvadātāja paļāvība, ka (...) starptautiskās lidostas darbinieki, pārbaudot pasažieru dokumentus reģistrācijas brīdī, pildīs savus pienākumus ar pienācīgu rūpību, nav publiski tiesiskas aizsardzības vērta. Lēmumā piemērotās LAPK $114.^{2}$panta normas subjekts ir tieši pārvadātājs, kurš savu atbildību nevar deleģēt citai personai. Nav nozīmes, vai par to, vai pārvadātajām personām ir robežas šķērsošanai nepieciešamie ceļošanas dokumenti, pārliecinās pats pārvadātājs vai ar citas personas starpniecību, vai pat nepārliecinās vispār, ja paļaujas, ka pārvadājamās personas ir pietiekami informētas un likumpaklausīgas. Apgabaltiesa cita starp piekrīt iestādei, ka A.K. (šeit ar minēto saprotams konkrētais ārzemnieks) savam izvēlētajam ceļošanas maršrutam un nepieciešamībai ieceļot Šengenas valstu teritorijā bez vīzas robežpārbaudes laikā iestādē nenodrošināja pierādījumus, uz kuru pamata iestāde būtu tiesīga personai izsniegt vīzu uz robežas. Pierādījumu vākšana šajā jautājumā nav iestādes kompetencē.

Līdz ar to secināms, ka tiesu praksē ir atzīts, ka iesniedzējs nevar deleģēt savu atbildību par savu pienākumu nepildīšanu, kas noteikta Imigrācijas likuma 21.pantā un likumā ,,Par aviāciju" 112.pantā, ne Valsts robežsardzei, ne personai.

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 64.pants noteic, ka likumdošanas tiesības pieder Saeimai. Valsts robežsardzes kompetencē neietilpst vērtēt konkrētā normatīvā akta izpildes iespējas un tā pieņemšanas nepieciešamību un ietekmi.

Minētais sasaucas ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedumā norādīto, ja likumdevējs ir pieņēmis imperatīvu normu (...), tad likumdevējs jau sākotnēji ir izvērtējis sabiedrības un atsevišķas personas tiesiskās intereses *(sk. 2004.gada 9.marta spriedumu lietā Nr. SKA-10, skat. arī 2004.gada 19.oktobra spriedumu lietā Nr. SKA-176).*

No Satversmes 1.panta izriet varas dalīšanas princips, atbilstoši kuram likumdevēja izdotie normatīvie akti iestādei ir saistoši. Valsts robežsardze nevar ignorēt likumdevēja noteiktās imperatīvās tiesību normas, kas paredz konkrēta satura lēmuma pieņemšanu, atsakot personai ieceļošanu Latvijā, bet pārvadātājam nosakot administratīvo atbildību un naudas soda robežas, ja ir iestājušies tiesību normā paredzētie priekšnoteikumi.

Pie tam pārvadātājam pirms lidojuma vajadzēja un tas varēja atturēt personu no mēģinājuma ieceļot Latvijas Republikā, norādot uz vīzas neesamību.

Administratīvās apgabaltiesas spriedumā lietā Nr.A42585808 (turpmāk -Spriedums lietā Nr.A42585808) Valsts robežsardzes apelācijas sūdzību atzina par pamatotu un Valsts robežsardzes 2008.gada 24.aprīļa lēmumu Nr.83 (turpmāk - Lēmums Nr.83) atstāja negrozītu. Minētā tiesa norādījusi, ka no minētajām tiesību normām izriet (šeit ar minēto saprotams LAPK 114.^{2}pants un Imigrācijas likuma 21.pants, kā arī Imigrācijas likuma 1.panta 7.punkts), ka pieteicējam kā pārvadātājam ir pienākums pārliecināties par to, vai personai, kuru tā pārvadā, ir Latvijas Republikas valsts robežas šķērsošanai nepieciešamie ieceļošanas dokumenti; gadījumā, ja sabiedrība no trešajām valstīm uz Latvijas Republiku pārved personas bez ieceļošanai nepieciešamajiem dokumentiem, pieteicējam kā pārvadātājam ir paredzēta arī atbildība par šādu darbību pieļaušanu. Lai pieteicēju sauktu pie administratīvās atbildības pēc LAPK l14.^{2}panta, jābūt pierādītam, ka pieteicējs pārvadājis personu uz Latvijas Republiku no valsts, kura nav Eiropas Savienības valsts vai Eiropas Ekonomiskās zonas dalībvalsts, un personai nav Latvijas Republikas valsts robežas šķērsošanai nepieciešamo ceļošanas dokumentu. Spriedumā lietā Nr.A42585808 secināts, ka likumdevējs pārvadātājam uzlicis pienākumu pārbaudīt personai ne tikai ceļošanai derīgus dokumentus, bet arī konkrētajā valstī ieceļošanai nepieciešamos dokumentus - pasi un vīzu, tādējādi nepieļaujot tādu personu pārvadāšanu, kuras vēlas ieceļot valstī bez robežas šķērsošanai nepieciešamajiem dokumentiem.

Ņemot vērā minēto, iesniedzēja argumenti nav pamatoti un ir noraidāmi. Iesniedzējs sūdzībā norādījis, ka nav ņemts vērā tas, ka robežpārbaudes laikā personas uzrādītajā Latvijas termiņuzturēšanās atļaujā Nr.UAOOO1615, kuras derīguma termiņš bija beidzies 2013.gada 4.aprīlī (turpmāk - TUA) ir bijusi norāde, ka personai ir „Tiesības strādāt bez ierobežojuma".

Valsts robežsardze paskaidro, ka Imigrācija likuma 22.panta pirmās daļas pirmais punkts noteic, ka „ārzemniekam var izsniegt termiņuzturēšanās atļauju". Savukārt minētā likuma 23.pants noteic nosacījumus, uz kuru pamata personai iespējams varētu tikt izsniegta termiņuzturēšanās atļauja. Imigrācijas likuma 34.pants noteic, ka uzturēšanās atļaujas izsniegšanu vai reģistrēšanu atsaka, ja persona neatbilst normatīvo aktu prasībām.

Tātad persona atkārtoti termiņuzturēšanās atļauju var arī nesaņemt vai uzturēšanās atļaujas atkārtota reģistrācija var tikt atteikta, ja persona neatbildīs normatīvajos aktos noteiktajām prasībām, līdz ar to ārzemnieka uzturēšanās atļaujas atkārtota saņemšana nav garantēta.

Imigrācijas likuma 32.panta pirmā daļa noteic, ka dokumentus uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai ārzemnieks iesniedz pārstāvniecībā, kas neatrodas Šengenas līguma dalībvalstī. Tātad personai dokumentus uzturēšanās atļaujas saņemšanai bija jāiesniedz ārzemēs.

Savukārt Imigrācijas likuma 8.pants noteic, ka civiltiesiska saistība, kuras termiņš pārsniedz laiku, kuru ārzemniekam atļauts uzturēties Latvijas Republikā, pati par sevi nevar būt par vīzas izsniegšanas vai uzturēšanās atļaujas izsniegšanas vai reģistrēšanas pamatu.

Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumu Nr.553 „Noteikumi par darba atļaujām ārzemniekiem" 2.punkts paredz, ka darba atļauju ārzemniekam izsniedz Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (turpmāk - pārvalde), izņemot šo noteikumu 2.^{1}punktā minēto gadījumu:

1) pamatojoties uz vīzu - pēc ārzemnieka ieceļošanas Latvijas Republikā. Ja ārzemniekam izsniegta vīza, kurā norādīts, ka tā derīga tikai ar darba atļauju, viņam, pirmo reizi ieceļojot Latvijas Republikā, trīs darbdienu laikā pēc ieceļošanas jāvēršas pārvaldē darba atļaujas pieprasīšanai;

2) pamatojoties uz uzturēšanās atļauju - vienlaikus ar uzturēšanās atļauju.

No minētā regulējuma izriet, ka darba atļauja, kas personai bija izsniegta līdz 2013.gada 4.aprīlim (TUA derīguma termiņa beigas), personai nedeva tiesības 2013.gada 4.jūnijā ieceļot un uzturēties Latvijas Republikā. Persona bija tiesīga ieceļot Latvijas Republikā uzrādot derīgu ceļošanas dokumentu un derīgu vīzu (arī ar mērķi saņemt jaunu uzturēšanās atļauju) vai derīgu uzturēšanās atļauju.

Paskaidro, ka Valsts robežsardzes ieskatā, izskatot konkrēto lietu būtu jāvērtē tas kaitējums noteiktajai imigrācijas kārtībai, ko rada iesniedzējs neievērojot vīzu režīma prasības un atvedot personu ar dokumentiem, kas nedod tiesības ieceļot Latvijā.

Valsts robežsardze pievienojas Rīgas apgabaltiesas secinājumam, kas izteikts *2013.gada 25.novembra sprieduma lietā Nr.142277511 (sk. minētā sprieduma 3.1pp. motīvu daļas 6. - 7.rindk.),* kurā tiesu kolēģija uzskata, ka pēc iesniegtās apelācijas sūdzības, apelācijas instances tiesai ir jāsniedz savs vērtējums tam vai konstatēts pārkāpums radīja apdraudējumu nelegālās imigrācijas apkarošanas interesēm. Tiesu kolēģija uzskata, ka šāds apdraudējums ir noticis un piemērotais sods ir atbilstošs LAPK 32.pantā noteiktajiem vispārīgiem soda uzlikšanas noteikumiem, piemērots ņemot vēra izdarītā pārkāpuma raksturu, vainas pakāpi, atbildību mīkstinošos un atbildību pastiprinošos apstākļus.

Ņemot vērā minēto, iesniedzēja argumenti nav pamatoti un ir noraidāmi.

Paskaidrojumā tālāk tiek norādīts, ka iesniedzējs sūdzībā norāda, ka nepastāvēja nelegālās imigrācijas riski.

Valsts robežsardze paskaidro, ka no Vīzu kodeksa 21.panta regulējuma izriet, ka personai izsniedzot vīzu īpaša uzmanība tiek pievērsta personas novērtējumam un riskiem.

Valsts robežsardze norāda, ka daudzkārt iesniedzējam ir norādījusi uz apstākli, ka personas ieceļošanas nelikumīgas imigrācijas riskus izvērtē kompetentās iestādes izdodot vīzas, tāpēc tas nav pārvadātāja pienākums veikt šādu izvērtēšanu. Pārvadātājam pirms personas pārvadāšanas bija jāpārliecinās vai ir ievēroti normatīvie akti, kas noteic ārzemnieku ieceļošanas kārtību un nosacījumus Latvijā, un vai personai ir derīgs ceļošanas dokuments un derīga vīza vai uzturēšanās atļauja.

Vīza tiek izsniegta pamatojoties uz personas pieteikumu (sk. Vīzu kodeksa 10.panta regulējumu). No Vīzu kodeksa 11.panta 1.punkta izriet, ka katrs pieteikuma iesniedzējs iesniedz aizpildītu un parakstītu pieteikuma veidlapu, kā paredzēts I pielikumā. Vīzu kodeksa I pielikumā norādīta „Pieteikuma uz Šengenas vīzu veidlapa" (turpmāk - Veidlapa), kuras 24.punktā ir jānorāda pieteikuma iesniedzēja prasīto ieceļošanas reižu skaits, proti, vai pieteikuma iesniedzējam Šengenas vīza nepieciešama ieceļošanai Šengenā vienreiz, divreiz vai vairakkārt, kā arī ieceļošanas mērķi. Veidlapas 28.punktā noteikts, ka personai jānorāda galamērķa valsts ieceļošanas atļauja, savukārt 22. un 23.punktā pieteikuma iesniedzējs norāda galamērķa dalībvalsti un pirmo plānoto ieceļošanas dalībvalsti. Tātad, vīza tiek izsniegta ņemot vērā ārzemnieka vīzas pieteikumā norādīto informāciju, cita starp, ieceļošanas mērķi.

Valsts robežsardze paskaidro, ka uz minēto vīzas pieteikumā norādīto nosacījuma pamata kompetentā iestāde pieņem lēmumu izsniegt Šengenas vīzu noteiktām ieceļošanas reizēm, termiņam un mērķim, kā arī izvērtējot to, kurās Šengenas līguma dalībvalstīs persona būs tiesīga ieceļot (sk. Veidlapas beigu daļu, kurā pieteikuma iesniedzējs tiek brīdināts un parakstās, ka apzinās, ka pieteikumā norādītie dati, cita starp, ceļošanas dokumenta dati tiks, izmantoti un būs par pamatu tam, lai pieņemtu lēmumu par pieteikuma iesniedzēja vīzas pieteikumu). Parakstot pieteikumu pieteikuma iesniedzējs apliecina (sk. Veidlapas pēdējo rindkopu), ka ir informēts, ka vīza ir tikai viens no priekšnoteikumiem, lai ieceļotu dalībvalstu Eiropas teritorijā, un vīzas izsniegšana vien nenozīmē, ka viņam ir tiesības uz kompensāciju, ja persona neatbilst Šengenas Robežu kodeksa 5.panta l.punkta attiecīgajiem noteikumiem un tādēļ viņš saņem ieceļošanas atteikumu. Pieteikuma iesniedzējs apliecina, ka saprot to, ka ieceļošanas priekšnoteikumus vēlreiz pārbaudīs, ieceļojot dalībvalstu Eiropas teritorijā.

Tātad no minētā regulējuma izriet, ka svarīgi ir ne tikai, ka persona ieceļojot uzrāda vīzu, kurā norādītais derīguma termiņš nav beidzies, bet, ka nav mainījušies priekšnoteikumi, uz kuru pamata vīza ir tikusi izsniegta, un ka vīza tiek izmantota ieceļošanai atļautā Šengenas dalībvalstī, ievērojot atļauto ieceļošanas reižu skaitu, kā arī ievērojot citus vīzā noteiktos nosacījumus. Līdz ar to kompetentās iestādes izdod vīzu vai uzturēšanās atļauju, kas derīga balstoties uz normatīvajos aktos noteiktajiem nosacījumiem, ir izvērtējušas tos riskus, kas varētu rasties ārzemnieka ieceļošanas gadījumā balstoties uz vīzas izsniegšanas procesā vērtētiem (vīzas mērķis, personas reputācija, apdrošināšanas periods, darba devējs, ielūdzējs, ienākumu gūšanas iespējas, naudas līdzekļu esamība noteiktam uzturēšanās periodam, uzturēšanās vieta (viesnīcas rezervācija), iepriekš fiksētie pārkāpumi utt.) nosacījumiem.

Konkrētajā gadījumā tikai derīga vīza vai derīga uzturēšanās atļauja ir dokumenti, uz kuriem iesniedzējs varēja paļauties pārvadājot personu, kuri garantētu to, ka personas ieceļošanas rezultātā radītie imigrācijas riski ir tikuši izvērtēti kompetentās iestādēs.

Šajā konkrētajā gadījumā būtiska nozīme ir tām tiesiskajām un faktiskajām sekām, kuras rada pārvadātājs ar savu vainojamo darbību vai bezdarbību, izdarot tiesību pārkāpumu, tā kā šajā konkrētajā administratīvā pārkāpuma lietā tiesību subjekts ir iesniedzējs.

Imigrācijas risku izvērtēšanu personai veic kompetentās iestādes izdodot vīzu vai uzturēšanās atļauju uz pieteikumā minēto nosacījumu pamata. Ja pārvadātājs personu ir atvedis bez derīgas vīzas vai derīgas uzturēšanās atļaujas, tātad konkrētajā gadījumā nevar būt runa par personas radītiem iespējamiem nelegālās imigrācijas riskiem, bet gan par sekām, jo persona jau ir nelegālais imigrants, tā kā personas ieceļošana Šengenas teritorijā saskaņā ar normatīvo regulējumu nav atļauta.

Līdz ar to iesniedzēja argumenti nav pamatoti un ir noraidāmi.

Bez tam, norādīts, ka iesniedzējs sūdzībā norāda, ka LAPK 114.^{2}panta sankcija ir acīmredzami nepiemērota šīs konkrētās lietas apstākļiem, jo ir nesamērīga.

Valsts robežsardze norāda, ka pārvadātājam uzliktais pienākums pārliecināties par to, ka ārzemniekam, kuru tas pārvadā, ir ieceļošanai Latvijas Republikā nepieciešamie dokumenti izriet, ne tikai no Imigrācijas likuma 21.panta regulējuma, bet arī no likuma „Par aviāciju", proti, likuma „Par aviāciju" 112.panta pirmā daļa noteic, ka gaisa kuģa ekspluatants ir atbildīgs par to, lai no ārvalstīm uz Latvijas Republiku vai no Latvijas Republikas uz ārvalstīm netiktu pārvadātas personas bez ieceļošanai attiecīgajā valstī derīgiem dokumentiem. Minētā panta otrā daļa paredz, ka gaisa kuģa ekspluatants, kas no ārvalstīm uz Latvijas Republiku vai no Latvijas Republikas uz ārvalstīm nogādājis personu bez ieceļošanai attiecīgajā valstī derīgiem dokumentiem, nodrošina mīnētās personas nogādāšanu atpakaļ un sedz visus ar tās aizturēšanu saistītos izdevumus.

Papildus paskaidro, ka Valsts robežsardze pilnībā pievienojas Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 19.augusta spriedumā lietā Nr.142116210 secinātajam, ka izskatāmajā gadījumā likumdevējs ir izvērtējis šāda pārkāpuma raksturu un atzinis, ka šāda darbība pati par sevi ir administratīvi sodāma, nosakot konkrētu sodu, neatkarīgi no faktiskā apdraudējuma sabiedrības interesēm kopumā. (...) Kā jau to atzinusi pirmās instances tiesa, situācijā, kad personai nav derīga vīza ieceļošanai Latvijas Republikā, turklāt to ir ļoti vienkārši konstatēt, pārvadātāja atbrīvošana no administratīvās atbildības būtu nesamērīga un nelietderīga, jo pārkāpums ir būtisks.

Ņemot vērā minēto, Valsts robežsardzes ieskatā, arī konkrētajā gadījumā likumdevējs ir izvērtējis konkrētā pārkāpuma raksturu un ir atzinis, ka šāda darbība pati par sevi ir administratīvi sodāma, jo iesniedzējs ar savu prettiesisko rīcību ir ignorējis Šengenas zonā noteikto ārzemnieku pārvadāšanas kārtību, un to, ka personas ieceļošana Šengenas teritorijā nav atļauta.

Valsts robežsardze norāda, ka LAPK normās tiesībpārkāpumi formulēti tā, ka administratīvā atbildība draud par kāda priekšraksta pārkāpšanu vai tā neievērošanu, kas izpaužas darbībā vai bezdarbībā (rīcībā). Tas nozīmē, ka jābūt kādam citam administratīvajam tiesību aktam, kas šo darbību reglamentē, un tajā izteiktā priekšraksta neizpildīšanas juridiskās sekas ir administratīvā soda piemērošana saskaņā ar LAPK atbilstošo pantu vai panta daļu *(Krastiņš U. Konceptuāli par vainu administratīvajās tiesībās, Jurista. Vārds, Nr.23 (476), 2007. gada 5. jūnijs).*

Attiecīgi secināms, ka, ja Imigrācijas likuma 21.panta pirmajā daļā un likuma ,,Par aviāciju" 112.panta pirmajā daļā ir uzlikts pārvadātājam pienākums, kuru tas nepilda, bet LAPK 114.^{2}pantā pārvadātājam ir paredzēts naudas sods par personu bez derīgiem

dokumentiem pārvadāšanu, tad Imigrācijas likuma 21.panta un likuma ,,Par aviāciju" 112.panta normu, kas pārvadātājam nosaka konkrētu pienākumu nepieļaut šādu personu pārvadāšanu, neievērošana ir administratīvi sodāma.

Dokumenti ieceļošanai Latvijā izskatāmajā gadījumā personai nebija derīgi, jo personai nebija derīgas vīzas vai derīgas uzturēšanās atļaujas, kas nepieciešams Latvijas valsts robežas šķērsošanai.

Administratīvā soda mērķi definē LAPK 22.pants, kurš nosaka, ka administratīvais sods ir atbildības līdzeklis un tiek piemērots, lai personu, kura izdarījusi administratīvo pārkāpumu, audzinātu likumu ievērošanas un sadzīves noteikumu cienīšanas garā, kā arī, lai tiklab tiesību pārkāpējs, kā citas personas neizdarītu jaunus pārkāpumus. Tomēr, administratīvā soda piemērošana nenovērš ar administratīvo pārkāpumu radītās kaitīgās sekas un neatjauno to situāciju, kāda būtu bijusi, ja konkrētais pārkāpums nebūtu noticis. Līdz ar to secināms, ka administratīvā pārkāpuma konstatēšana un administratīvā lietvedība saistās ne tikai ar administratīvā soda piemērošanu, bet arī ar tiesiskās situācijas, kāda tā būtu, ja pārkāpums nebūtu noticis - atjaunošanu.

Valsts robežsardzes ieskatā, tam, vai pārkāpumam ir formāls sastāvs un vai tas ir radījis kādas sekas vai nē, konkrētā gadījumā pie 38 fiksētiem pārkāpumiem gada laikā nav nozīmes. Pretējā gadījumā zaudētu jēgu tās tiesību normas, kas atļauj pārvadāt tikai tādas personas, kurām ir nepieciešamie dokumenti, un tas veicinātu tiesisko nihilismu sabiedrībā, radītu iespaidu, ka pārvadātājam ārzemnieka noteiktā ieceļošanas kārtība un prasības pēc derīgiem ieceļošanas dokumentiem, kas noteikta Imigrācijas likumā, nav stingri jāievēro, un ka arī citas personas uz Latviju var vest trešo valstu valstspiederīgos bez derīga ceļošanas dokumenta.

Norāda, ka derīgas vīzas konstatēšana ir vienkārša. Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, Valsts robežsardzes ieskatā, pārvadātāja pieļauto administratīvo pārkāpumu nevar atzīt par mazsvarīgu un piemērotais sods ir samērīgs.

Konkrētajā gadījumā administratīvā pārkāpuma subjekts ir pārvadātājs. Iesniedzējs varēja jau pirms personas pārvadāšanas atturēt personu no brauciena uz Latviju, kā arī norādīt uz to, ka persona Latvijā ieceļot nav tiesīga. Šāda rīcība novērstu personas un arī pārvadātāja tiesību pārkāpumu, un novērstu situāciju, ka personai ilgstoši jāatrodas robežkontroles punktā bez tiesībām ieceļot Latvijā.

Līdz ar to tiesu praksē ir atzīts, ka pie līdzīgiem lietas faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem, kad iesniedzējs ir atvedis personu bez ieceļošanas tiesībām, pārvadātājs ir vainojams administratīvajā pārkāpumā un ir administratīvi sodāms. Iesniedzējs nevar savu atbildību deleģēt citām personām, tā kā administratīvā pārkāpuma subjekts ir pats pārvadātājs.

Tālāk paskaidrojumā tiek norādīts, ka iesniedzējs sūdzībā norādījis, ka pārvadājot trīs miljonus pasažierus, līdz ar to pieļauto pārkāpumu skaits nav pamats administratīvā soda piemērošanai.

Valsts robežsardze norāda, ka saskaņā ar LAPK 114.^{2}pantu pārkāpējs tiek saukts pie administratīvās atbildības tikai par tādu valstu pilsoņu pārvadāšanu, kuras nav Eiropas Savienības vai Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstis, no šīm valstīm uz Latvijas Republiku, ja minētajām personām nav Latvijas Republikas valsts robežas šķērsošanai nepieciešamo ceļošanas dokumentu un ja to veicis pārvadātājs ar jūras, gaisa vai sauszemes transportu. Tātad administratīvā atbildība iestājas tikai tad, ja pasažieris ir trešo valstu valsts piederīgais, kas tiek atvests no trešās valsts. Ņemot vērā to, ka iesniedzēja pasažieru lielākā daļa ir Eiropas Savienības pilsoņi vai ārzemnieki, kas ceļo no Eiropas Savienības vai Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstīm, pārbaudāmo pasažieru apjoms, par kuru prettiesisku pārvadāšanu būtu iespējams piemērot sodu ir ievērojami mazāks. Jāņem vērā, ka minētā prasība attiecas ne tikai uz iesniedzēju, bet arī uz citām aviokompānijām, kuru pārvadājumu apjoms ir daudz lielāks vai daudz mazāks nekā iesniedzējam, un ir attiecināms uz visām valstīm visā Šengenas teritorijā.

Valsts robežsardzes ieskatā, par normatīvajos aktos noteikto pienākumu pienācīgu izpildi var liecināt tikai tas, ka tiesību subjekts nav pieļāvis pārkāpumus vai to īpatsvars robežojas ar atsevišķiem gadījumiem.

Valsts robežsardze pievienojas Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 30.augusta spriedumā lietā Nr.142112410 norādītajam, proti, tiesa norāda, ka sūdzības iesniedzēja apelācijas sūdzībā argumentē, ka pārkāpums atzīstams par maznozīmīgu, jo pārkāpums veidojas objektīvu apstākļu ietekmē, proti, ka sūdzības iesniedzējai nav iespējams pārbaudīt to, vai persona tiek atvesta uz Latviju ar ceļošanai derīgiem dokumentiem. Apgabaltiesa, tāpat kā pirmās instances tiesa, secina, ka minētie apstākļi ir subjektīvi, no sūdzības iesniedzējas atkarīgi apstākļi, proti, sūdzības iesniedzēja ir noslēgusi civiltiesiska rakstura līgumu, kurš ir atkarīgs no pušu, tostarp sūdzības iesniedzējas, gribas. Tāpēc, ja sūdzības iesniedzējai ir labi zināms tiesiskais regulējums un pienākumi, kas no tā izriet, tad tai bija jādara viss iespējamais, lai noslēgtu tāda satura līgumu, kas ļauj sūdzības iesniedzējai pildīt Latvijas Republikas likumus, kā arī Eiropas Savienības normatīvos aktus. Apgabaltiesa no sūdzības un apelācijas sūdzības satura konstatē, ka sūdzības iesniedzēja nemaz necenšas nodrošināt ceļošanas dokumentu kontroli, jo uzskata šādu pienākumu par neizpildāmu. Ņemot vērā šādu sūdzības iesniedzējas attieksmi, mazāka apmēra soda piemērošana nesasniegs soda mērķi.

Līdz ar to minētie iesniedzēja argumenti nav pamatoti un ir noraidāmi. Valsts robežsardze uzskata, ka pārvadātājs nav darījis visu iespējamo, lai novērstu līdzīgu situāciju atkārtošanos.

Valsts robežsardze norāda, ka, pirmkārt, parasti uz visiem pasažieriem neattiecas nosacījumi par dokumentu pārbaudi. Liela daļa pasažieru ir Eiropas Savienības pilsoņi vai viņu ģimenes locekļi, uz kuriem minētās kontroles saskaņā ar Imigrācijas likuma 21.pantu nav attiecināmas. Otrkārt, Valsts robežsardzes rīcībā ir neoficiāla informācija, ka citas aviokompānijas (piemēram, aviokompānijas /Nosaukums D/ un /Nosaukums E/) arī pirms iekāpšanas lidmašīnā pasažieriem atkārtoti pārbauda ieceļošanas dokumentus, iekļaujoties lidostas noteiktajos pasažieru iekāšanai atvēlētajos termiņos (piemēram, 30 minūtēs). Treškārt, jānorāda, ka salīdzinājumā ar 2010.gadu, kad fiksēto administratīvo pārkāpumu skaits sasniedza līdz pat 90 pārkāpumiem gada laikā, pārvadātājs veicot atsevišķus pasākumus ir panācis, ka 2012.gadā fiksēto administratīvo pārkāpumu skaits samazinājās līdz 39 pārkāpumiem.

Norāda, ka aviobiļetes noteiktam reisam lielākā daļā gadījumu tiek rezervētas 6 mēnešus iepriekš, līdz ar to pārvadātājam pastāv iespēja par vīzu režīma prasībām personu informēt laicīgi, lai konkrētais ārzemnieks trūkumus varētu novērst līdz lidojumam utt. Līdz ar to pārvadātājam ir milzīgas iespējas nodrošināt Imigrācijas likuma 21.panta prasību izpildi, ko, Valsts robežsardzes ieskatā, ir ņēmis vērā likumdevējs izdodot attiecīgo tiesību normu.

Tātad, pārvadātāja rīcība, dokumentu pārbaudes uzlabošanā ir iespējama, un Valsts robežsardzes piemērotie administratīvie sodi 2012.gadā bija sasnieguši likuma mērķi un bijuši pietiekami efektīvs un preventīvs pasākums. Taču sākot ar 2013.gadu iesniedzējs savu vainu līdzīgu administratīvo pārkāpumu izdarīšanā vairs neatzīst un savu rīcību nenožēlo, tikai deleģē savu atbildību citām personām. Arī fiksēto administratīvo pārkāpumu skaits 2013.gadā ir pieaudzis.

Ņemot vērā minēto, Valsts robežsardzes ieskatā, LAPK 21.panta regulējums konkrētajā gadījumā nav piemērojams.

Iesniedzējs sūdzībā norāda, ka Valsts robežsardzes Rīgas pārvalde nav devusi iesniedzējam iespējas pilnvērtīgi aizstāvēt savas tiesības pienācīgā procesuālā kārtībā. Kā vairakkārt ir norādījusi Valsts robežsardze, pārvadātājam ir jāvar pierādīt, ka pastāv kādi īpaši apstākļi, kāpēc persona tika ielaista uz reisu. Atņemot šīs tiesības, Valsts robežsardzes Rīgas pārvalde ir rīkojusies prettiesiski, tāpēc lēmums ir prettiesisks un atceļams saistībā ar būtisku procesuālo pārkāpumu.

Valsts robežsardzei nav saprotams minētais iesniedzēja arguments, ka Valsts robežsardzes Rīgas pārvalde nav devusi iesniedzējam procesuālās iespējas pilnvērtīgi aizstāvēt savas tiesības saistībā ar gadījumu.

No LAPK 260.panta otrās daļas izriet, ka personai, kuru sauc pie administratīvās atbildības, ir tiesības kā personiski, tā ar aizstāvja palīdzību (juridiskajai personai - ar pārstāvja starpniecību) iepazīties ar visiem lietas materiāliem, izdarīt no tiem izrakstus, norakstus un izgatavot kopijas, piedalīties lietas izskatīšanā, sniegt paskaidrojumus, izteikt lūgumus, kā arī pārsūdzēt lietā pieņemto lēmumu.

No lietā esošajiem pierādījumiem, cita starp, pārvadātāja pārstāvja 2013.gada 22.aprīļa paskaidrojuma (turpmāk - paskaidrojums), administratīvā pārkāpuma protokola AANr.066905 (turpmāk - protokols), Lēmuma un sūdzības izriet, ka iesniedzējam ir tikušas nodrošinātas visas viņa tiesības iesniegt paskaidrojumus un citus pierādījumus, kuriem ir būtiska nozīme konkrētās lietas izskatīšanā. Iesniedzējs ir bijis pieaicināts pie protokola sastādīšanas un piedalījies lietas izskatīšanā, kā arī iesniedzējam ir tikušas nodrošinātas tiesības pārsūdzēt Lēmumu, ko pārvadātājs ir izdarījis. Iesniedzējs pirms Lēmuma pieņemšanas ir iesniedzis arī savu paskaidrojumu. Tādējādi iesniedzējam ir bijušas nodrošinātas visas procesuālās tiesības, kas noteiktas LAPK, un pārvadātājs varēja iesniegt savus paskaidrojumus un pierādījumus visā administratīvā pārkāpuma lietas lietvedības procesa periodā līdz pat sūdzības iesniegšanai.

Arī no sūdzības neizriet, ka iesniedzējs tai būtu pievienojis pierādījumus, kas apliecinātu faktu, ka konkrētajā gadījumā iesniedzēja darbībās nav konstatējams administratīvā pārkāpuma sastāvs, vai šādai iesniedzēja rīcībai, atvedot personas bez Latvijas valsts robežas šķērsošanai nepieciešamajiem dokumentiem, ir bijis kāds īpašs pamats vai attaisnojums.

Valsts robežsardze norāda, ka nesaskata procesuālus pārkāpumus Valsts robežsardzes Rīgas pārvaldes amatpersonu rīcībā, jo paskaidrojumi no iesniedzēja ir pieņemti pirms Lēmuma pieņemšanas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Konkrētajā gadījumā iesniedzējs nav pamatojis, kādi ir bijuši ,,nestandarta" vai ,,īpašie" apstākļi uz kā pamata pārvadātājs ir atkāpies no Imigrācijas likuma 21.pantā ietvertās prasības pārvadāt tikai tādas personas, kurām ir derīgi Latvijas Republikas valsts robežas šķērsošanai nepieciešamie dokumenti.

Valsts robežsardze norāda, ka konkrētajā gadījumā nav konstatēti kādi īpaši apstākļi, kuru dēļ iesniedzējs būtu varējis uzskatīt, ka personai būtu bijis pamats saņemt atļauju ieceļot Šengenas teritorijā, tikai ierodoties Latvijā, un iesniedzējs uz šādu apstākļu esamību nevarēja paļauties. Uz minētajiem secinājumiem norādījusi arī Apgabaltiesa spriedumā lietā Nr.A42779108 *(sk. Apgabaltiesas 2011.gada 24.novembra spriedumu lietā Nr.A42779108. (10.3)punktu).*

Norāda, ka Valsts robežsardzei nav no normatīvajiem aktiem izrietošu tiesību vai pienākuma aizturēt ārzemniekus, kurus pārvadātājs prettiesiski pārvadājis līdz Latvijas valsts robežai, neievērojot LAPK 114.^{2}panta regulējumu, lai iesniedzējs varētu veikt pārrunas ar minēto ārzemnieku un iegūt no šīm personām pierādījumus, kas, iesniedzēja ieskatā, nav iegūti, un kas attaisnotu pārvadātāja prettiesisko rīcību. Valsts robežsardze nav nekad liegusi pārvadātājam iespēju komunicēt ar pasažieriem no iesniedzēja avioreisiem. Pie tam, pārvadātājam šāda komunicēšanas iespēja ar pasažieri ir gan pirms pasažiera iekāpšanas lidmašīnā, gan visā lidojuma laikā līdz pat robežpārbaudei uz Latvijas valsts robežas un ārzemnieka aizceļošanai.

Līdz ar to iesniedzēja argumenti nav pamatoti un ir noraidāmi.

Tiesu kolēģija, pārbaudījusi administratīvā pārkāpuma lietas materiālus, iepazinusies ar apelācijas sūdzības būtību un motīviem, kā arī ar Valsts robežsardzes paskaidrojumiem, uzskata, ka apelācijas sūdzība ir noraidāma.

Latvijas APK 289.^{22} panta pirmā daļa nosaka, ka apelācijas instances tiesa taisa nolēmumu administratīvā pārkāpuma lietā atbilstoši šā kodeksa divdesmit trešās „a" nodaļas prasībām. Minētās nodaļas 289.^{13} panta trešā daļa nosaka, ka, ja tiesnesis, izskatot sūdzību, atzīst, ka iestādes lēmumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, viņš par sūdzību pieņemtā nolēmuma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas iestādes nolēmuma motivācijai un šādā gadījumā izvērstāks argumentu izklāsts nav nepieciešams.

Latvijas APK 244.pants nosaka, ka institūcija (amatpersona) pierādījumus novērtē pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatota uz vispusīgi, pilnīgi un objektīvi izpētītiem visiem lietas apstākļiem to kopumā, pēc likuma un tiesiskās apziņas.

Tiesu kolēģija, pārbaudot administratīvās lietas materiālus to savstarpējā saistībā, secina, ka gan Valsts robežsardzes Lēmumā, gan pirmās instances tiesas spriedumā izskatot administratīvā pārkāpuma lietu ir vispusīgi, pilnīgi un objektīvi izvērtēti visi lietā iegūtie pierādījumi to kopumā, pēc likuma un tiesiskās apziņas un tādēļ tiesu kolēģija pievienojas Valsts robežsardzes Lēmumā un pirmās instances tiesas spriedumā norādītajai pierādījumu analīzei, kas ir atzīstama par pareizu un pilnībā pietiekamu, lai šajā gadījumā izvērstāks argumentu izklāsts nebūtu nepieciešams.

Latvijas APK 7.panta otrā daļa nosaka, ka lietvedība par administratīvajiem pārkāpumiem veicama, stingri ievērojot likumību, bet

trešajā daļā norādīts, ka pilnvarotās iestādes un amatpersonas administratīvās ietekmēšanas līdzekļus piemēro savas kompetences ietvaros, stingrā saskaņā ar likumu.

Tiesu kolēģija konstatē, ka Valsts robežsardze savas kompetences ietvaros veikusi lietvedību dotajā administratīvajā pārkāpuma lietā stingri ievērojot likumību un likumus, kā arī norāda, ka apelācijas sūdzības iesniedzējs nav apstrīdējis Valsts robežsardzes kompetenci un paša pārkāpuma būtību, bet lūdz atzīt, ka Valsts robežsardzes Rīgas pārvalde dotajā administratīvā pārkāpuma lietā pieļāvusi būtisku procesuālo pārkāpumu, kādēļ gan sastādītais administratīvā pārkāpuma protokols, gan Lēmums būtu atzīstami par prettiesiskiem un administratīvā pārkāpuma lieta būtu izbeidzama.

Latvijas APK 239.pants nosaka, ka lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā nevar iesākt, bet iesāktā lietvedība jāizbeidz, ja ir šādi apstākļi: (1) ja nav bijis notikuma vai tajā nav administratīvā pārkāpuma sastāva; (2) ja persona administratīvā pārkāpuma izdarīšanas brīdī nav sasniegusi četrpadsmit gadu vecumu; (3) ja persona, kas izdarījusi prettiesisko darbību vai bezdarbību, ir nepieskaitāma; (4) ja persona ir darbojusies galējās nepieciešamības vai nepieciešamās aizstāvēšanās stāvoklī; (5) ja izdots amnestijas akts, kas novērš administratīvā soda piemērošanu; (6) ja atcelts akts, kas nosaka administratīvo atbildību; (7) ja ir pagājuši šā kodeksa 37.pantā paredzētie termiņi; (8) ja par to pašu faktu attiecībā uz personu, kuru sauc pie administratīvās atbildības, jau ir kompetentas institūcijas (amatpersonas) lēmums par administratīvā soda uzlikšanu vai neatcelts lēmums par administratīvā pārkāpuma lietas izbeigšanu, kā arī ja par šo faktu ir uzsākts kriminālprocess; (9) ja persona, pret kuru uzsākta lietvedība mirusi.

Tiesu kolēģija norāda, ka nav konstatējami Latvijas APK 239.pantā norādītie apstākļi, kad lietvedība administratīvā pārkāpuma lietā būtu izbeidzama.

Latvijas APK 260.panta pirmā daļa nosaka, ka personai, kuru sauc pie administratīvās atbildības, ir šādi pienākumi: (1) noteiktā laikā ierasties procesa veikšanai pilnvarotas amatpersonas norādītajā vietā; (2) nekavēt un netraucēt administratīvā pārkāpuma lietas norisi; (3) ievērot noteikto kārtību procesuālo darbību veikšanas laikā, bet otrajā daļā norādīts, ka personai, kuru sauc pie administratīvās atbildības, ir tiesības kā personiski, tā ar aizstāvja palīdzību (juridiskajai personai – ar pārstāvja starpniecību) iepazīties ar visiem lietas materiāliem, izdarīt no tiem izrakstus, norakstus un izgatavot kopijas, piedalīties lietas izskatīšanā, sniegt paskaidrojumus, izteikt lūgumus, kā arī pārsūdzēt lietā pieņemto lēmumu.

Tiesu kolēģija, iepazinusies ar 2013.gada 21.aprīlī sastādīto administratīvā pārkāpuma protokolu Nr.066905 konstatē, ka minētais protokols sastādīts klātesot AS „Air Baltic Corporation" pārstāvei /pers. AF/, kurai izskaidroti Latvijas APK 260.panta noteiktās pie administratīvās atbildības sauktās personas tiesības un pienākumi, kā arī minētā pārstāve iesniegusi paskaidrojumu par pārkāpumu uz vienas lapas.

Tiesu kolēģija uzskata, ka nav konstatējami arī tādi būtiski procesuāli pārkāpumi, kas varētu būt par pamatu administratīvā pārkāpuma lietas izbeigšanai.

Tiesu kolēģija norāda, ka apelācijas sūdzībā norādītais apstāklis, ka airBaltic pārstāvis nav varējis saņemt pasažiera paskaidrojumus par notikušo nevar atzīt par tādu būtisku procesuālu pārkāpumu, kas būtu par pamatu administratīvās lietas izbeigšanai, jo pasažieris sniedzis paskaidrojumus Valsts robežsardzes Rīgas pārvaldes pārstāvim, kurš konstatējis, ka Baltkrievijas pilsonis /pers. D/ 2013.gada 21.aprīlī mēģināja šķērsot Latvijas Republikas valsts robežu lidostas „Rīga" robežkontroles punktā bez vīzas vai uzturēšanās atļaujas Latvijas Republikā vai Šengenas valstu teritorijā, kas ir pietiekošs pamats, lai airBaltic sauktu pie administratīvās atbildības pēc Latvijas APK 114.^{2}panta.

Kā arī, tiesu kolēģija norāda, ka Valsts robežsardzes sniegtajos paskaidrojumos par apelācijas sūdzību, kas atreferēts augstāk, minētais jautājums ir detalizēti izskaidrots, kādēļ atkārtot to nav nepieciešams.

Tiesu kolēģija norāda, ka izskatot administratīvās lietas par administratīvo pārkāpumu, kas paredzēts Latvijas APK 114.^{2} pantā, tas ir, par tādu valstu pilsoņu pārvadāšanu, kuras nav Eiropas Savienības vai Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstis, no šīm valstīm uz Latvijas Republiku, ja minētajām personām nav Latvijas Republikas valsts robežas šķērsošanai nepieciešamo ceļošanas dokumentu un ja to veicis pārvadātājs ar jūras, gaisa vai sauszemes transportu, nav nepieciešams konstatēt jebkādu apdraudējumu vai kādas kaitīgas sekas, jo ir nepieciešams konstatēt tikai faktu, ka kāda persona ir šķērsojusi Latvijas Republikas valsts robežu bez attiecīga dokumenta. Dotajā gadījumā ir konstatēts fakts, ka Baltkrievijas pilsonis /pers. D/ 2013.gada 21.aprīlī ar reisu BT-413 (Minska-Rīga), mēģināja šķērsot Latvijas Republikas valsts robežu lidostas „Rīga" robežkontroles punktu bez vīzas vai uzturēšanās atļaujas Latvijas Republikā vai Šengenas valstu teritorijā.

Bez tam, tiesu kolēģija norāda, ka administratīvā atbildība par minēto administratīvo pārkāpumu iestājas neraugoties uz to, kādu apstākļu dēļ persona Latvijas Republikas teritorijā ieceļojusi bez ceļošanai derīgiem dokumentiem, jo pietiek konstatēt tikai minēto faktu.

Tiesu kolēģija uzskata, ka piemērotais naudas soda apmērs ir samērīgs izdarītajam administratīvajam pārkāpumam un Valsts robežsardzes Lēmumā, un pirmās instances tiesas argumenti šajā jautājumā ir pamatoti.

Tiesu kolēģija norāda, ka apelācijas sūdzība nesatur tādas norādes uz faktiem par lietas apstākļiem, kas varētu būt par pamatu tās apmierināšanai, šādus apstākļus nav konstatējusi arī apelācijas instances tiesa, līdz ar to, pirmās instances tiesas spriedums atstājams negrozīts.

Pamatojoties uz augstākminēto un saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 289.^{13},289.^{21}, 289.^{22}, pantiem, Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesu kolēģija

n o s p r i e d a:

Rīgas rajona tiesas 2013.gada 4.novembra spriedumu atstāt negrozītu, bet AS „Air Baltic Corporation” apelācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams un stājas spēkā tā sastādīšanas dienā.

Tiesnese referente B.Būmeistere

Tiesneses I.Brimerberga

D.Kalniņa